

Milan Vincetič

Blaž Lukan: *Pričakujem pozornost.*
 Ljubljana: LUD Literatura (Zbirka Prišleki), 2014.

Za pesnika in dramaturga Blaža Lukana je tudi v pričujoči, že deveti pesniški zbirki, beseda primarni (ne)ulovljiv in hkrati (ne)močen material poezije, da upesni/ubesedi tisto, "kar se oglašča z neznosnim glasom". Tudi če zbirko le bežno prelistamo, ne moremo mimo pronicljive naracije, s katero se dotika tako medosebnih odnosov, družbene kritike kot tudi povsem intimnih pokrajin ljubezni/erotike (*Sva dva.*), v kateri se "beseda meso" prelevi v "rojstvo iz dotika", torej v "zadnjo besedo", ki je "ni mogoče slikati drugače / kakor s kožo ali spolovilom". Pesnik v štirih ciklih (*Dnevne novice.*, *Deviacije.*, *Sva dva.*, *Nobene matematike.*; zanimivo je, da naslovom zmeraj prida končno ločilo) postavlja ali prestavlja svet na nemirne tirnice, sam pa se postavi v držo "jaza, (ki) zdaj daje te besede v pogled, / zapleta se, kot bi / premaknil kretnico in se za kratek čas iztiril". Kritični toni, obarvani z ekspresivno grotesknostjo, tako ne prizanašajo niti talarjem niti "svinčenim", kaj šele "drhali slepcev" ali lažnim prerokom, ki se "razplojujejo hitreje od deževnikov, / z blagoslovom dušnih vodij s spermo v ustih". Zato pa pošilja v svet "pesem atentat", ki kar kipi od "besne sline" ter kliče po "plesu okoli ognja", da bi dokončno pometla s "pretvarjanjem o gotovem".

A Lukanova pesem se trudi še globlje od sedmih tančic, njen glas, ki je še najbolj podoben pridušenemu krikanju, vibrira z rušilno močjo v "negotovost, ki traja", medtem ko "vesolje nikogar ne zanima". Pogled na svet in naše védenje o njem, kakor razberemo iz prvega cikla, se je torej ukrivil, čeprav so "leče vstavljene pravilno", potreba po transcendenci je izhlapela v pritlehnost, v "statistiko, (ki je) neusmiljena, (kajti) zdaj smo, zdaj nas ni, / a nikdar se ne zgodi, da ne bi bilo nikogar". Krog je več kot sklenjen v brezdušni bestiarij, v katerem "sledi ne delamo samo po tleh, / tudi po zraku, / psi jih zaznavajo in mačke nam prebirajo misli, / dokler jih ne odpihne veter". Problem minevanja tako postaja obrobni "simultani

izbris”, prihodnost pa se zgolj potika v meglicah (ne)zavedanja kot večni imperativ, ki se ne da ujeti, da pa se nad njo nonšalantno zamahniti z roko (*Koliko časa še.*). Zato pa kot usedline ali naplavine ostajajo za nami nervozni “duhovi polisa, (ki) si lastijo duha, / duha po gnitju”, medtem ko se “napadi s strani (vztrajno) vrstijo” skupaj z “menjavami vlade”, z vlaki, z nago žensko v postelji, z “neznanimi sobami, polnimi naših kosti / po tleh in stropu, po stenah (pa) kožni lišaji” ali navsezadnje z “ljubeznijo, (ki) je le način preživetja”. Ki je, kot vse drugo, le rezultanta “slabo prilegajočega se življenja”, ki mu postilja neusmiljena empirija vsakdana, ki je v primarni legi najprej telesna. Tako kot poezija, o kateri pomenljivo zastavi sledečo paradigmo: “Vsaka poezija je navsezadnje telesna, napetost / mišic in sproščanje, in vsaka pesem je nastavljena past” (*Enjambement.*). In nadaljuje z retoričnim vprašanjem: “In kaj ponuja v zameno razen izdiha?”

Ter odgovarja: deviacije. Deviacije kot prekleto gonilo časa, v katerem je edina “direktiva Ugrabi, ubij, uživaj”. Pesnik brez dlake na jeziku, mestoma celo malce nabreklo (“Roke se tresejo od pričakovanja nove / kopulacije s tujo lastnino, s tujo / vagino, brez kondoma, večidel oralno.”) ošvrkne brezosebni kapitalizem (“na pladnju kapital kot glavna jed in poobedeck”), hkrati pa z dobršno mero ironije/karikiranosti ne prizanese niti ljubezni/erotiki, ki dandanes vse bolj postaja “variacija potovanja na dno noči, (v kateri si) orgazem kot prstan natakne na levi mezinec”. Današnji somrak vrednot je hkrati tudi somrak bogov ter “deviacija strahu”, s katero skušamo pregnati/premagati negotovost. Prav negotova hoja po tanki brvi vsakdana, konotacije iz zgodovine, obarvane s krvavimi revolucijami, katerih žrtve ali zmagovalci vedno znova zamenjujejo vloge, so “spomini na nemi spanec”, ki se nas pollašča v najbolj čuječi budnosti.

Saj tudi takrat, ko sva dva, kot je naslovljen tretji, najbolj lirični razdelek, pogosto plane “nerazložljiv curek črnine”. Tudi če je rdeča nit pričujočega razdelka ljubezenski odnos, v katerem ni “nič bolj črnega od beline zrkla v svetlobi, / ki pojema”, ne more mimo zunanjih dražljajev (*Rod.*), ki ali zmotijo ali požlahtnijo vabljev “ugriz v jabolko”. Prav pesem, ki nosi naslov zadnjega navedka, je najbolj pristna, dramatiziran odnos med njo in njim pa teče kot “eno življenje, (ki) deliva si ga na pol”. Starozavezna primera z jabolkom – “hkrati zagrizeva vanj in tako za hip obstaneva” – ilustrira klimaks ljubezenske dvojine kot nepojasnljive danosti, v kateri sta oba (ne)zavedna zmagovalca in poraženca na “dveh poteh, ki se nikdar ne križata”. Ljubezen je nenadkriljiva iteracija, cilj zgolj slutljiv, njena podoba, kot je zapisal pesnik, pa ostaja “slika, (ki) se nikdar ne osuši in / skoznjo se pretakajo sokovi / v telo, rojeno iz dotika”.

Dotika, ki riše nikoli razvozlane pismenke vélike besede, s katero je “sedem pečatov odpečatenih, skrinja pa prazna”.

Nihilizem, ki se črta iz zadnjega razdelka, je le pesnikov refleks na ničnost (vse)občih resnic, ki odzvanjajo kot krušeči se relikti znanosti, religije in družbeno-političnih standardov, kajti “táko je lebdenje v niču”. Koordinate latentnosti/otrplosti ograjujejo miljeje vsakdana, pesniku pa ni ponujena niti Ariadnina nit niti Aleksandrov meč, saj vendar “ni poslednje sodbe, ki bi zamah skozi brezvetrje / kaznovala s pogubo, povzdignila v večnost”. Rahli sizifovski trzljaji, da se nekaj vseeno spremeni, so že vnaprej obsojeni na poraz, algoritmi matematike in znanosti pa ostajajo zgolj parametri, ki limitirajo proti težavam, ki niso “v izrekanju, ampak v molčanju”. (Za)molk pesmi torej ne more spodnesti tečajev sveta, kajti tudi “kadar pesem ne govori o ničemer, govori o sebi”, zato je treba, kar zveni kot paradoks, “izgnati pesem iz pesmi, besedo iz besede”. Da se spet znajdeš v praznini, v kateri “toliko vsega še čaka na svoj glas”.

Blaž Lukan se, seveda v vlogi prvoosebnega lirskega subjekta, giblje po vozliščih praznine, ki ga iritira prav s svojo brezličnostjo, zato postaja z vsakim dnem bolj strašljiva. In hkrati tako vabljliva, da (se) tudi “pričakuje pozornost”, ob kateri, “ko se odprejo vrata v svet, izbruhnejo besede”. Blaž Lukan se jim komajda upira, mestoma ga tudi preveč zanese v gosto melišče le-teh, melišče, v katerem so se pritajila “usta v pesmi”, da opozorijo na “brezosebne, pobegle, razlaščene mi”.